

Dějiny matematiky
středa 13.4.2011 od 11h30 v T212

doc. RNDr. Martina Bečvářová, Ph.D.

Ústav aplikované matematiky
Fakulta dopravní ČVUT v Praze

Proč učit matematiku aneb jeden příklad z politické historie

Abstrakt:

Ivan Petrov Salabašev se narodil v Thrákii ve Staré Zagoře dne 7. ledna 1853 v rodině bohatého kupce. Nejprve studoval ve svém rodišti na bulharské nižší škole, od roku 1870 do roku 1872 na gymnáziu v Táboře, od roku 1872 do roku 1873 na gymnáziu v Praze. Již během středoškolského studia projevoval hlubší zájem o matematiku a deskriptivní geometrii. Traduje se, že jako student v Táboře objevil chybu v konstrukčním postupu v české středoškolské učebnici deskriptivní geometrie. Po maturitě pokračoval v letech 1873 až 1876 ve studiu na české pražské technice, docházel také na české přednášky na pražské univerzitě. Mezi jeho učiteli byli Gabriel Blažek, Emil Weyr, Augustin Pánek, František Tilšer a František Josef Studnička. Na technice se I. P. Salabašev soustředil především na matematiku a pokoušel o její hlubší samostudium. Své první výsledky předložil prostřednictvím Emila Weyra dne 5. května 1875 na zasedání Královské české Společnosti nauk. Jeho práce z kinematické geometrie byla otištěna pod názvem O křivkách opsaných vrcholem pohybujícího trojúhelníka. Jednalo se o první původní práci bulharského matematika. V roce 1876 I. P. Salabašev složil státní zkoušku a opustil Čechy.

Na podzim roku 1879 byl zvolen poslancem Oblastního sněmu Východní Rumélie. Ve dvacetišesti letech zahájil téměř třicetiletou politickou kariéru, byl nejmladším poslancem prvního sněmu. Velkého úspěchu dosáhl, když s pomocí matematiky vyřešil problém zvolení první čistě "bulharské" vlády.

Jak vybrat z 56 poslanců desetičlennou vládu složenou jen z Bulharů, je-li 30 poslanců bulharských, 17 tureckých a 9 řeckých. Každý poslanec má právo vybrat právě 6 kandidátů. Zvoleno bude deset kandidátů s největším počtem hlasů. Všechny koalice jsou možné.

Díky tomuto úspěchu byla oceněna role matematiky v běžném i politickém životě, posílena a rozšířena její výuka na bulharských elementárních i středních školách.

Literatura:

- Čobanov I., Rusev P.: Blgarski matematici, Državno izdatelstvo "Narodna prosveta", Sofija, 1987.
- Grov K.: Ivan Salabašev, Obučeniето po matematika, 1981, str. 16-20.
- Juchnovski I.: Blgarska akademija na naukite. Členove i rkovodstvo 1869-2004). Spravočnik, Blgarska akademija na naukite, Centralna biblioteka, Sofija, 2005.